

2017 m. spalio 1 d. finansines ir priežiūrai skirtas ataskaitas Lietuvos bankui pateikė 71 kredito unija, vienijusi 164,5 tūkst. narių. 2017 m. spalio mėn. Namų kredito unijai ir kredito unijai „Baltija“ iškėlus bankroto bylas, o lapkričio mėn. atšaukus licenciją kredito unijai „Vilniaus kreditas“, šiuo metu veikia 68 kredito unijos.

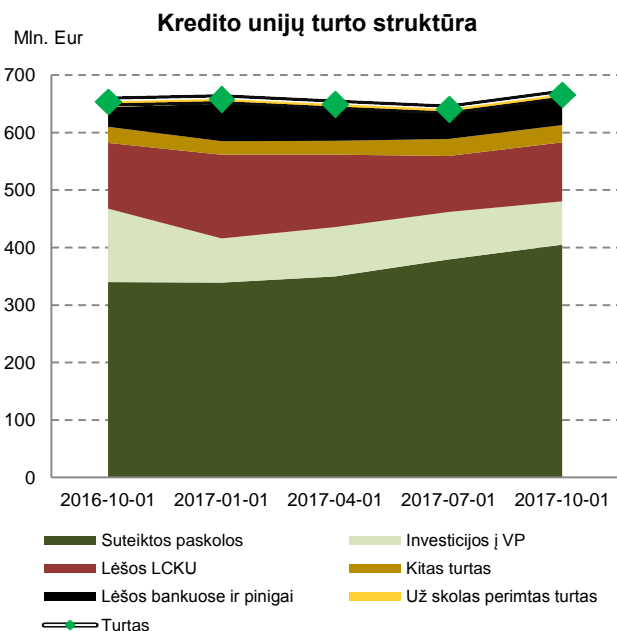
Kredito unijų sektoriuje vykstantys procesai – paraiškų dėl sutikimo persitvarkyti į specializuotą banką ar reorganizuotis, prisijungiant prie kitų kredito unijų, teikimas Lietuvos bankui, tvaraus kapitalo didinimas ir kt. – rodo, kad kredito unijos rengiasi savo veikloje taikyti šio sektoriaus reformos įgyvendinamųjų įstatymų nuostatas, įsigaliosiančias nuo 2018 m. sausio 1 d. Pažymėtina, kad, siekdamos gauti sutikimą persitvarkyti į specializuotą banką, į Lietuvos banką kreipėsi šešios savarankiškai veikiančios kredito unijos, trims iš jų (kredito unijai „Mano unija“, LTL kredito unijai ir kredito unijai „Saulėgraža“) sutikimai persitvarkyti jau išduoti. Kitos, apsisprendusios tapti centrinės kredito unijos narėmis, suintensyvino darbą dėl būsimos narystės. Be to, Lietuvos bankas išdavė sutikimus reorganizuoti šias kredito unijas, Lietuvos centrinės kredito unijos (toliau – LCKU) nares: Kvėdarnos kredito uniją, prijungiant ją prie Šilutės kredito unijos, Varėnos kredito uniją, prijungiant ją prie Alytaus kredito unijos, Rokiškio kredito uniją ir Utenos kredito uniją, prijungiant jas prie Anykščių kredito unijos.

2017 m. trečiąjį ketvirtį kredito unijų turtas padidėjo 4 proc. ir, pateiktų 2017 m. spalio 1 d. ataskaitų duomenimis, sudarė 666,4 mln. Eur¹, arba 2,5 proc. bankų sistemos turto (prieš metus – 2,6 %). Kredito unijų sektoriaus turto apimties pokytį lėmė neterminuotųjų indėlių augimas žemdirbiams vienijančiose kredito unijose, minėtų kredito unijų nariams pradėjus gauti lėšas už parduotą žemės ūkio produkciją.

Kaip matyti iš paveikslėlio, 2017 m. trečiąjį ketvirtį daugiausia augo paskolos, ataskaitinę datą sudariusios reikšmingiausią turto dalį, ir kredito unijų lėšos LCKU, o investicijos į vertybinius popierius (VP) mažėjo.

Analizuojamojo laikotarpio pabaigoje kredito unijos savo nariams buvo suteikusios beveik 405 mln. Eur paskolų. 2017 m. trečiąjį ketvirtį kredito unijų suteiktos paskolos padidėjo 25,7 mln. Eur, arba 6,8 proc. (nuo metų pradžios – 19,5 %), o jų dalis, palyginti su kredito unijų sektoriaus turtu, – atitinkamai 1,6 proc. punkto (nuo metų pradžios – 9,3 proc. punkto) ir, 2017 m. spalio 1 d. duomenimis, sudarė daugiau nei 60 proc. kredito unijų sektoriaus turto. Kredito unijų nariams fiziniams asmenims suteiktos paskolos aptariamu laikotarpiu padidėjo 17,8 mln. Eur, tačiau, kaip ir praėjusį ketvirtį, jos augo kiek lėčiau negu paskolos juridiniams asmenims. Spartesnis paskolų juridiniams asmenims augimo tempas lėmė paskolų asocijuotiesiems nariams (daugiausia juridiniams asmenims) dalies paskolų portfelyje padidėjimą iki 20,2 proc.

Spartus paskolų portfelio augimas ir kredito unijų taikytos priemonės, padėjusios daugiau nei 2 proc. (iki 18,5 mln. Eur) sumažinti specialiuosius atidėjinius (galimiems paskolų nuvertėjimo nuostoliams padengti), lėmė paskolų kokybės rodiklių gerėjimą aptariamu laikotarpiu – specialiųjų atidėjinių ir paskolų santykis sumažėjo 0,4 proc. punkto (iki 4,4 %), o neveiksnių paskolų² dalis paskolų portfelyje – 1,8 proc. punkto (iki 18,74 %). Nors minėti rodikliai augant paskolų portfeliui gerėjo, tačiau nurašytų nuostolingų paskolų apimtis jau metus (nuo 2016 m. spalio 1 d.) beveik nesikeičia. Tai

¹Kredito unijų sektoriaus duomenys šioje apžvalgoje – įskaitant Namų kredito unijos, kredito unijos „Baltija“ ir kredito unijos „Vilniaus kreditas“ duomenis.

²Neveiksnių paskolos – tai ilgiau negu 60 dienų uždelstos mokėti nenuvertėjusios paskolos ir visos nuvertėjusios paskolos.

rodo, kad teikdamos paskolas kredito unijos tinkamai neįvertino skolinimo rizikos ir dėl laiku neįvykdytų narių įsipareigojimų patyrė išlaidų, kurios iki šiol nesusigrąžintos.

Kredito unijų investicijos į VP toliau nuosekliai mažėjo ir analizuojamojo laikotarpio pabaigoje sudarė kiek daugiau negu pusę prieš metus buvusio portfelio. 2017 m. trečiąjį ketvirtį kredito unijų investicijoms į VP sumažėjus 7,2 mln. Eur (iki 75,4 mln. Eur), jų dalis, palyginti su augančiu kredito unijų turtu, sumenko 1,6 proc. punkto – iki 11,3 proc. Kredito unijų sektoriaus VP portfelis valdomas pagal Kredito unijų investavimo į ne nuosavybės vertybinius popierius taisyklių (toliau – Taisyklės) reikalavimus. Visos kredito unijos laikėsi Taisyklių reikalavimo dėl VP portfelio dalies, palyginti su balansiniu turtu, dydžio – ketvirčio pabaigoje VP nesudarė daugiau kaip 35 proc. jų balansinio turto. Kitų Taisyklių reikalavimų vykdymo užtikrinti nepavyko penkioms kredito unijoms: vienai – dėl vidutinės VP portfelio modifikuotos finansinės trukmės, žemesnio reitingo Europos Sąjungos šalių vyriausybės VP koncentracijos ir koncentracijos į vieno žemesnio reitingo emitento VP, o keturioms – dėl vidutinės VP portfelio modifikuotos finansinės trukmės.

Pagrindinis kredito unijų finansavimosi šaltinis ir toliau yra priimti indėliai, jais buvo finansuojama 86 proc. turto.

Kredito unijų priimti indėliai, nariams pradėjus gauti lėšas už parduotą žemės ūkio produkciją, 2017 m. trečiąjį ketvirtį padidėjo 14 mln. Eur (2,5 %) ir 2017 m. spalio 1 d. sudarė 575,3 mln. Eur. Bendrą aptariamo laikotarpio indėlių portfelio augimą lėmė 13,3 mln. Eur (iki 149,2 mln. Eur) padidėję neterminuoti indėliai. Terminuoti indėliai, laikotarpio pabaigoje sudarė beveik tris ketvirtadalius visų kredito unijų priimtų indėlių, per ketvirtį padidėjo nedaug. Pateiktų ataskaitų duomenimis, kai kurios kredito unijos ataskaitinį ketvirtį indėlių palūkanų normas padidino, tačiau daugumos kredito unijų už 12 mėn. trukmės indėlius eurais mokamos palūkanos, kaip ir ankstesniais laikotarpiais, buvo ne didesnės negu 0,8 proc. Kaip paprastai, didžiausią indėlių portfelio dalį (96,3 %) sudarė fizinių asmenų indėliai, nes, gyventojai, nekeisdami ilgamečio įpročio, renkasi indėlius kaip lėšų taupymo ir investavimo priemonę.

Kredito unijų pajinis kapitalas 2017 m. trečiąjį ketvirtį sumažėjo 0,5 mln. eurų – iki 57,4 mln. Eur. Pajinio kapitalo pokytį nulėmė vienos kredito unijos nario papildomo pajaus perkėlimas į atsargos kapitalą. Pažymėtina, kad kredito unijos, rengdamosi užtikrinti sektoriaus reformos įgyvendinamųjų reikalavimų vykdymą, siekia sukaupti kuo didesnę tvarų kapitalą. Pateiktais duomenimis, tvarūs pajai, kuriais dengiami kredito unijos patirti nuostoliai, nuo metų pradžios padidėjo daugiau negu tris kartus ir aptariamo ketvirčio pabaigoje sudarė 28,7 mln. Eur, arba pusę pajinio kapitalo.

Pateiktų ataskaitų duomenimis, nuo metų pradžios 47 pelningai dirbusios kredito unijos uždirbo 4,1 mln. Eur pelno, o 24 nuostolingai dirbusios kredito unijos patyrė 6,6 mln. Eur nuostolių, kuriuos lėmė anksčiau paminėtų dviejų šiuo metu jau bankrutuojančių kredito unijų patirtos operacinės išlaidos. **2017 m. devynių mėnesių kredito unijų sektoriaus veikla nuostolinga – patirti nuostoliai sudarė 2,5 mln. Eur nuostolių** (praėjusių metų tą patį laikotarpį kredito unijų patirti nuostoliai sudarė 4,4 mln. Eur).

Mažesnius šių metų nuostolius lėmė tai, kad kredito unijų patiriamos išlaidos mažėjo sparčiau negu gaunamos pajamos (palyginti su 2016 m. tuo pačiu laikotarpiu, išlaidų patirta 13 %, o pajamų gauta 7 % mažiau). Kaip paprastai, didžiausią kredito unijų pajamų dalį (76 %) sudarė palūkanų pajamos, iš jų 95 proc. – už nariams suteiktas paskolas. Kredito unijų gautos paslaugų ir komisinių pajamos (daugiausia už kreditavimo įsipareigojimus) sudarė 14 proc. visų pajamų. Tikėtina, kad šių pajamų augimas tiesiogiai susijęs su augančia kreditavimo apimtimi. Didžiausią ataskaitinio laikotarpio kredito unijų sektoriaus išlaidų dalį (63,5 %) sudarė operacinės išlaidos. Šių išlaidų kredito unijos patyrė beveik tiek pat kaip per praėjusių metų devynis mėnesius, tačiau jų dalis, palyginti su menkstančiomis išlaidomis, padidėjo 8,2 proc. punkto, o joms padengti prireikė 70,3 proc. pajamų (palyginti su 2016 m. tuo pačiu laikotarpiu, 4,9 proc. punkto daugiau). Per 2017 m. devynis mėnesius sektoriaus patirtos palūkanų išlaidos buvo 8,7 proc. mažesnės negu to paties 2016 m. laikotarpio, tačiau jų dalis, palyginti su visomis išlaidomis, padidėjo 1 proc. punktu, iki 20 proc. **Pažymėtina, kad, atsižvelgiant į teigiamo veiklos rezultato svarbą tvariam kapitalui, kai kurios kredito unijos turėtų objektyviau vertinti patiriamų išlaidų poreikį.**

Pateiktų 2017 m. spalio 1 d. ataskaitų duomenimis, kredito unijų sistemos kapitalo pakankamumo rodiklis sudarė 17,12 proc. (normatyvas – 13 %), likvidumo rodiklis – 42,88 proc. (minimalus reikalaujamas – 30 %). Ataskaitinę datą veiklos riziką ribojančių normatyvų nevykdė 7 kredito unijos:

- Namų kredito unija, kredito unija „Baltija“, kredito unija „Vilniaus kreditas“ ir kredito unija Centro taupomoji kasa nevykdė kapitalo pakankamumo ir didžiausios paskolos sumos vienam skolininkui normatyvų;

- Klausučių kredito unija, kredito unija „Moterų taupa“ ir Rokiškio kredito unija – didžiausios paskolos sumos vienam skolininkui normatyvo.

Minėtų kredito unijos veiklos riziką ribojančių normatyvų nevykdymą lėmė kapitalo trūkumas, susidaręs (arba padidėjęs) dėl patirtų kredito unijoms reikšmingų išlaidų (kai kurioms – dėl išlaidų, susijusių su turto kokybe).

2017 m. ketvirtąjį ketvirtį trys kredito unijos, nevykdžiusios vieno – didžiausios paskolos sumos vienam skolininkui normatyvo, pateikė informaciją, kad padėtį ištaisė ir vykdo veiklos riziką ribojančius normatyvus. Trims kredito unijoms, nevykdžiusioms kapitalo pakankamumo ir didžiausios paskolos sumos vienam skolininkui normatyvų ir nesiėmusioms priemonių normatyvų vykdymui užtikrinti, taikyta Lietuvos Respublikos kredito unijų įstatyme numatyta poveikio priemonė – visam laikui atšaukta kredito unijos licencija ir kreiptasi į teismą dėl bankroto bylos iškėlimo (Namų kredito unijai ir kredito unijai

„Baltija“ iškeltos bankroto bylos). Klausimą dėl poveikio priemonės taikymo ketvirtajai kredito unijai, nevykdžiusiai minėtų normatyvų, numatoma svarstyti artimiausiu metu.

Pažymėtina, kad Lietuvos banko svetainėje viešai skelbiama informacija apie kiekvienos kredito unijos metų ir kiekvieno ketvirčio pagrindinius veiklos rodiklius ir veiklos riziką ribojančių normatyvų vykdymą (<http://www.lb.lt/lt/pagrindiniai-kredito-uniju-sektorius-veiklos-rodikliai>).

Kaip minėta ankstesnėse apžvalgose, vienas iš pagrindinių žingsnių vykdant Lietuvos Respublikos Seimo patvirtintą kredito unijų sistemos pertvarką buvo visų kredito unijų turto kokybės vertinimas, kurio rezultatus kredito unijų sektorius, išskyrus dvi kredito unijas, pripažino ir atvaizdavo savo finansinėse ataskaitose. Kiekvienos unijos turto kokybės vertinimo rezultatai, informacija apie 2017 m. balandžio 1 d. kapitalo pakankamumo rodiklį, kurį ataskaitose nurodė kredito unijos, ir apie turto kokybės vertinimo proceso statusą paskelbti Lietuvos banko svetainėje (<http://www.lb.lt/uploads/documents/files/musu-veikla/Finansinis-stabilumas/Kredito%20uniju%20reforma/KU-turto-kokybes-vertinimas-kapitalo-pakankamumo-rodiklis.pdf>).

Atsižvelgdamas į tai, kad priimtais naujais įstatymais numatytos reformos įgyvendinimas mažina šiame sektoriuje kylančias rizikas, Lietuvos bankas 2017 m. pirmojo pusmečio pabaigoje priėmė nutarimą dėl kredito unijų veiklos riziką ribojančius normatyvų patvirtinimo, nustatė šio nutarimo įgyvendinimo terminus ir patvirtino Kredito unijų didžiausios paskolos sumos vienam skolininkui normatyvo apskaičiavimo taisyklės. 2017 m. liepos mėn. buvo patvirtintos naujos Kredito unijų kapitalo pakankamumo skaičiavimo taisyklės ir kredito unijų priežiūrai skirtų ataskaitų formos. Nauji reikalavimai įsigalios nuo 2018 m. sausio 1 d.

Priedas. Kredito unijų sektoriaus veiklos rodiklių kaita

Eil. Nr.	Rodiklis	Suma, mln. Eur			Pokytis, %	
		2016-10-01	2017-07-01	2017-10-01	2017 m. III ketv.	per metus
1	Turtas	654,4	641,0	666,4	4,0	1,8
2	Pinigai	3,9	3,7	3,4	-8,1	-12,8
3	Lėšos bankuose	30,2	40,7	42,5	4,4	40,7
4	Lėšos LCKU	114,4	97,4	102,6	5,3	-10,3
5	Vyriausybės VP	127,7	82,6	75,4	-8,7	-41,0
6	Suteiktos paskolos	339,9	379,3	405,0	6,8	19,1
7	Specialieji atidėjiniai paskoloms	18,4	18,9	18,5	-2,1	0,5
8	Specialiųjų atidėjinių paskoloms ir paskolų santykis, %	5,1	4,8	4,4	-	-
9	Įsiskolinimai LCKU	17,6	18,4	19,6	6,5	11,4
10	Indėliai	558,0	561,3	575,3	2,5	3,1
10.1	Kredito unijų narių ir asocijuotųjų narių	555,3	557,8	572,1	2,6	3,0
11	Pajinis kapitalas	58,9	57,9	57,4	-0,9	-2,6
12	Einamųjų metų pelnas (nuostolis)	-4,4	0,5	-2,5	-	-

Šaltinis: Lietuvos bankas.